

Vojska PVOS

a některé problémy vzdušné operace

Jednou z dosud méně procvičovaných otázek u vojsk PVOS je účast vojsk PVOS ve vzdušné operaci, především v ochraně průletu dálkového bombardovacího letectva. Vzdušné operace, které jsou ve své podstatě sladěnou bojovou činností všech zúčastněných druhů vojsk směřující k dosažení strategických cílů, pro svůj rozmach a obrovské množství použitých sil a prostředků jsou též velmi složitým dynamickým procesem, který klade vysoké nároky na zúčastněné štáby při rozdělování úkolů mezi jednotlivé partnery a organizaci jejich společné činnosti. Pro PVOS jsou zde hlavními součinnostními partnery: síly a prostředky určené pro vzdušnou operaci, zvláště dálkové a frontové letectvo, PVO vojsk a sousední svazy PVOS. Při řešení úkolů účasti PVOS ve vzdušné operaci jde tedy v první řadě o řešení ochrany úderných prostředků v rámci PVO daného prostoru. Přes značný rozsah a složitost tohoto úkolu musí být všechna přípravná opatření uskutečněna v nejkratších lhůtách jak z důvodů utajení, tak i vyloučení podstatných změn v situaci pozemních vojsk, vzdušných sil a raketových jaderných prostředků nepřítele i vlastních.

Plánované úkoly a přijatá opatření se zahrnují do plánu součinnosti svazu PVOS s ostatními zúčastněnými partnery. Včasnost přípravy vzdušné operace vyžaduje, aby všichni zúčastnění velitelé měli stále po ruce podrobně rozpracované plány alespoň 1. vzdušné operace a zámyslově vyřešeny další. Proto též plán součinnosti musí ve své části, týkající se účasti PVOS ve vzdušné operaci, mít všechny potřebné otázky dořešeny a změny v situaci se musí ihned upřesňovat tak, aby byl nepřetržitě zakotven současný stav. Plán součinnosti musí dále postihovat všechny základní varianty společné činnosti, minimálně však varianty bojové činnosti s použitím ZHN a bez jejich použití. Plán součinnosti je na stupni svazu PVOS přílohou plánu PVO a na stupni svazku PVOS přílohou plánu vedení bojové činnosti. Zpracovává se graficky i textově.

Tento plán součinnosti vychází z rozhodnutí vrchního velitele vojenských vzdušných sil a Směrnice vrchního velitele jednotného systému PVO států — účastníků Varšavské smlouvy. Na této úrovni se musí rozpracovávat základní plán součinnosti jako podklad ke zpracování plánu součinnosti svazů PVOS. Musí postihovat celou šíři otázek součinnosti a účast PVOS ve vzdušné operaci je jen jedna z řešených kapitol.

Pro velký rozsah problematiky omezím se jen na dílčí otázku zabezpečení průletu letectva působícího ve vzdušné operaci vojsky PVOS. Na stupni HV PVO SVS (Hlavního velení PVO států účastníků Varšavské smlouvy) se řeší především tyto otázky:

- síly a prostředky součinnosti do svazků vto
- operační uskupení a úkoly součinnostních stran
- systém uvědomování
- opatření k narůstání a zaujímání úplné bojové pohotovosti a jejich termíny
- sladění úderů zúčastněných součinnostních stran na prostředky nepřítel

— směry průletů letectva účastnícího se vzdušné operace prostorem bojové činnosti vojsk PVOS s uvedením doby, tratí, profilů letů, uskupení letových sledů, stanovení koridorů a průletů,

— způsob účasti a ochrany vojsky PVOS i dalšími vydělenými silami a prostředky (např. PVO vojsk) před úderem prostředků nepřítel na operační uskupení a letové sledy letectva působícího ve vzdušné operaci s uvedením doby, plánované činnosti, rozdělení úsilí mezi jednotlivé prostředky PVO na předpokládaných vzdušných operačních směrech nepřítel,

— způsob obrany zájmových prostorů letectva účastnícího se vzdušné operace před úderem PVNN (prostředků vzdušného napadení nepřítel), a radioelektronickým rušením (např. obrana pozemních radionavigačních prostředků dálkového letectva v prostoru bojové činnosti svazu PVOS),

- systém součinnostního spojení, spojovací pomůcky a údaje,
- systém letištního zabezpečení součinnostního letectva,
- úkoly operačního maskování ve vzdušné operaci,
- úkoly v rámci boje s radioelektronickými prostředky nepřítel,
- systém předávání informací,
- systém záchranné služby pro součinnostní letectvo,
- signály pro součinnost a identifikaci,

— vyslání představitelů k upřesnění součinnosti na stupni svazu PVOS.

Kromě toho vydává HV PVO SVS potřebné materiály zabezpečující součinnost.

Národní velení PVO se jednak spolupodílí na otázkách řešených HV PVO SVS, jednak bude řídit organizaci součinnosti svazu PVOS s těmi silami a prostředky, které se zúčastní vzdušné operace a jsou v podřízenosti národního velení.

Na stupni svazu PVOS se k uvedeným otázkám dále upřesňuje a konkretizuje:

- síly a prostředky součinnosti do útvarů vto
- úkoly a uskupení druhů vojsk a svazků součinnostních stran
- systém uvědomování o PVNN, radiační situaci a jiných důležitých otázkách v jednotlivých prostorech chráněných PVOS
- množství sil a prostředků v jednotlivých stupních bojové pohotovosti pro jednotlivé etapy vzdušné operace
- upřesnění společných nebo postupných úderů na prostředky nepřítel
- způsob průletu součinnostního letectva prostorem bojové činnosti svazků PVOS s uvedením času, tratí, profilu letů jednotlivých sledů tohoto letectva, stanovení koridorů a průletů v horizontální a vertikální rovině,
- souběžně plněné úkoly svazky PVOS v rámci vzdušné operace a způsob ochrany jednotlivých skupin a prostředků součinnostního letectva podle smě-

rů, prostorů, výšek a času, stanovené bojové úsilí k plnění jednotlivých těchto úkolů, manévry SL k narůstání úsilí na důležitých směrech,

— stanovení zásad součinnosti druhů vojsk PVOS a součinnostního letectva

— stanovení spojovacích kanálů a údajů pro součinnost, stanovení spojovacích a RTZ prostředků pracujících ve prospěch součinnostního letectva, určení součinnostních VS a způsobů i doby jejich využití

— plánovaný letištní manévry součinnostního letectva a SL PVOS, možnost využití letišť PVOS pro součinnostní letectvo a zabezpečení činnosti na těchto letištích

— sladění operačního maskování a klamně činnosti

— sladění jednotlivých opatření boje s radioelektronickými prostředky nepřítele, zejména vyloučení vzájemného rušení,

— způsob vzájemného předávání si informací k udržení přehledu o činnosti vlastního i součinnostního letectva, vzdušné situace, způsob varování před úderem PVNN, radioaktivní oblačností s vysokou úrovní radiace a před nebezpečnými jevy (např. náhlé povětrnostní změny nebezpečné k uskutečnění letů),

— organizace pomoci v nouzi a záchranné služby pro součinnostní letectvo a stanovení kontrolních prostorů pro tuto činnost,

— signály pro součinnost a identifikaci, stanovení zásad k rozpracování manévru při návratu z území nepřítele,

— stanovení součinnostních dohodů na stupni svazku PVOS a vyslání představitelů k zabezpečení průletu i jejich vybavení.

Na stupni svazku PVOS jsou dále konkretizovány plány součinnosti především v těchto otázkách:

— určení vykonavatelů jednotlivých úkolů,

— určení orgánů k uvědomování v jednotlivých zájmových prostorech,

— stanovení čar zasazení a vyjití z boje SL při plnění součinnostních úkolů, bezprostřední vzdálenosti palby PLRV, parametry radiolokačního pole v zájmových prostorech, způsob, prostory a časy srazu, doprovodu a rozchodu SL, bude-li SL chránit jiné druhy letectva tímto způsobem,

— způsoby navádění SL v prostorech průletu součinnostního letectva, posloupnost ztečí při současném působení SL a součinnostního letectva,

— rozdělení prostorů a objektů na letištích nebo v prostorech určených ke společné činnosti,

— stanovení režimu práce prostředků PVOS (především RL a RTZ) určených k využití součinnostním letectvem,

— určení metodiky vzájemných informací,

— stanovení postupu vyžadování pomoci a záchrany, jejich realizace a sdělení výsledků,

— upřesnění rozpoznávacích manévru při návratu z území nepřítele při poruchách identifikace a spojení.

Význam tohoto plánu součinnosti je přímo úměrný jeho obsahu i rozsahu. Čím méně sil musí letectvo uskutečňovat vzdušnou operaci vyčleňovat ke svému zabezpečení, tím více sil může začlenit do úderných skupin a tím více zničit prostředků nepřítele.

Zabezpečení letectva účastnického se vzdušné operace má některé důležité zvláštnosti, které je výhodné v plánu součinnosti zdůraznit. Jsou to například:

— doplňování pohonných hmot ve vzduchu i na zemi v prostoru bojové činnosti vojsk PVOS, ať již při letu k cílům nebo zpět,

— přelet linie fronty při letu zpět,

— poruchy na palubních spojovacích prostředcích a identifikačním zařízení.

Při zpracování konkrétního plánu součinnosti se upřesňuje jednak úsilí a způsoby součinnosti podle druhů vojsk, způsoby velení a navedení, dále prostory a směry společné a samostatné činnosti, důležité čáry, jako zasazení a vyjití z boje, časová i jiná omezení.

Součinnost plánujeme s přihlédnutím k podmínkám příští činnosti, předpokládám vývoje vzdušné operace i operací pozemních vojsk a vedení PVO. Zakládá se na přesných výpočtech bojových možností vlastních sil a prostředků, letovodsko-inženýrských propočtech a kalkulaci variant možné odvetné činnosti nepřítele. Zvláště je důležité předvídat možnosti přecílování sil a prostředků k plnění jiných úkolů pro případ, kdy základní plánované prostředky budou neschopné nebo nebudou moci působit z jiných důvodů.

Za předpokladu, že vzdušná operace potrvá zpravidla 2—4 dny, můžeme očekávat, že PVOS může prodělat za tuto dobu změnu podmínek vedení bojové činnosti. Předpokládáme-li, že u 1. vzdušné operace 1. den povedou vojska PVOS bojovou činnost ve společném prostoru bojové činnosti s PVOV a FSL, může v posledním dnu vzdušné operace být již systém PVOV a FSL oddělen od PVOS, čímž se bude měnit i těžiště plnění úkolů.

Rozmach vzdušných operací na evropském válčišti při ničení raketových, leteckých a námořních uskupení může v šířce dosahovat 2 000—3 000 km. V tomto případě plní PVOS úkoly v celé šíři prostoru bojové činnosti. Při použití konvenčních prostředků je však umlčení PVO nepřítele na široké frontě omezené, průlet letectva působícího ve vzdušné operaci může být uskutečněn jen na nejvýhodnějších směrech, kde se určují 1—2 koridory v pásmu frontu, v nichž se prolamuje nepřátelská PVO. Šířka koridoru bývá 30—40 km. Z toho vyplývá, že APVOS by v těchto podmínkách chránila průlet letectva účastnícího se vzdušné operace proti úderům vzdušného nepřítele v 1—2 koridorech. K tomu je třeba vydělit určité úsilí SL a PLRV. Jeho hodnota bude záviset na řadě ukazatelů.

PLRV PVOS se zúčastní při zabezpečení průletu letectva ve vzdušné operaci ničením prostředků vzdušného napadení nepřítele především průzkumných a taktických letounů, které by mohly ohrozit plnění úkolů součinnostního letectva. Tento úkol plní v rámci svého operačního uskupení a může být použit i systém léček na nejdůležitějších vzdušných operačních směrech nepřítele předsunutím některých plro před sestavou blíže k linii dotyku nebo státní hranici. Vzhledem k tomu, že při určování koridorů průletů letectva účastnícího se vzdušné operace bude rozhodující hledisko potřeby tohoto letectva, může PLRV ke zlepšení podmínek součinnosti a svých střeleckých možností přeskupit některé bojové sestavy útvarů PLRV.

Pro PLRV by bylo výhodné, aby koridory letectva účastnícího se vzdušné operace procházely buď vně hranice prostoru účinné působnosti v horizontální rovině, nebo pod spodní hranici účinné působnosti ve vertikální rovině. V případě, že koridor bude procházet uvnitř prostoru účinné působnosti musí PLRV vést palbu tak, aby neohrozilo bojovou sestavu součinnostního letectva, což znamená zákaz palby v daném prostoru a daném čase průletu jednotlivých skupin bojové sestavy součinnostního letectva, což však nevylučuje palbu

v mezerách této bojové sestavy. PLRV bude obvykle chránit boky a strop koridoru součinnostního letectva.

Stíhací letectvo PVOS bude plnit řadu úkolů při ochraně průletu letectva účastnického se vzdušné operace. Při ochraně koridorů letectva působícího ve vzdušné operaci bude především ničit prostředky vzdušného napadení nepřítele na přístupech k tomuto koridoru.

Tento úkol bude nutno plnit jednak ze střehu na letištích v hloubce teritoria, dále střehem ve vzduchu v blízkosti státní hranice a způsobem lovu na území nepřítele. V menší míře a především na území nepřítele i metodou stíhacího doprovodu. Prostory střehu ve vzduchu a lovu musí být voleny tak, aby jejich časové zaujetí neprozradilo dobu a místo průletu letectva působícího ve vzdušné operaci. To znamená, že tento úkol je nutné plnit předem plánovanou dobu a střídát prostory, aby jednak bylo možné vyčistit potřebné prostory od působení nepřátelského letectva, jednak aby svou činností nevyvolalo soustředění nepřátelského stíhacího letectva do daného prostoru.

RTV PVOS se účastní vzdušné operace vytvořením potřebného radiolokačního pole v zájmových prostorech a výškách, udržením přehledu o vzdušné, radiální a povětrnostní situaci v těchto prostorech, vytvořením potřebné kapacity uvědomování a navedení nejen pro vojska PVOS, ale i pro součinnostní síly a prostředky, především pro doprovodné stíhače letectva účastnického se vzdušné operace.

Velitelská a navigační stanoviště PVOS mohou být využita ve prospěch letectva působícího ve vzdušné operaci k předání informací o vzdušné a radiální situaci do vzduchu letovým sledům letectva účastnického se vzdušné operace pomocí stanovených signálů v rádiových sítích navedení nebo součinnosti. Tento úkol bude plnit zpravidla VS svazku PVOS.

Dále mohou být využita vizuální a pomocná navigační stanoviště PVOS k navedení letounů skupin ochrany součinnostního letectva na nepřátelské taktické letouny a to jak ve společných prostorech činnosti, tak v samostatných prostorech součinnostního, především frontového letectva, které budou v dosahu pozemních radiolokačních prostředků PVOS.

RTZ prostředky PVOS můžeme využít ke kontrole letu po trati k zabezpečení manévru po trati, pomoci v nouzi a ke klamně činnosti. Jejich provoz nesmí demaskovat vzdušné operace a cíl jejich využití.

Podíl vojsk PVOS na klamně činnosti může spočívat v klamném vzdušném průzkumu stíhacím letectvem, v klamném rádiovém a radiotechnickém provozu, v demonstrační činnosti především stíhacího letectva způsobem lovu.

Pomoc v nouzi může obsahovat dovedení jednotlivých letounů součinnostního letectva na nejbližší letiště buď navedením rádiem nebo doprovodem navedeného stíhacího letounu a to v případě poruchy palubních přístrojů až k dosednutí na dráhu. Dále organizováním záchranných prací při sestřelu nebo nouzovém přistání v terénu. Tento úkol mohou plnit pozemní síly PVOS v celém prostoru bojové činnosti a organické vrtulníky PVOS, výjimečně i za liníí dotyku s pozemním nepřítelem v případě, že tento úkol nebude moci plnit v dané době jiný druh vojska (LA a vojskové letectvo).

Systém rozpoznávání a součinnostních signálů bude použit obecně platný. V některých případech však bude muset být doplněn přehled signálů především tam, kde VS budou přímo informovat letouny dálkového letectva ve vzduchu. Zde nepůjde tak o utajení zprávy jako o zkrácení korespondence (např. při uvádění prostoru vzdušných radioaktivních oblaků). Dále při návratu dálkové-

ho letectva z plnění úkolu při přelétávání linie dotyku s nepřitelem může být ke snazší identifikaci stanoven přesný režim letu.

Úkol účasti vojsk PVOS ve vzdušné operaci nebudou vojska PVOS zpravidla plnit jako samostatný úkol odtrženě od ostatních souběžných úkolů. Jen časově může nabývat vzhledem k měnícím se podmínkám různou důležitost a váhu. PVOS musí být organizována, aby umožňovala plnit společně ostatní úkoly bez zásadních změn ve své struktuře a bez podstatného manévru v rámci operační sestavy. Rovněž tak i výcvik k plnění tohoto úkolu musí probíhat společně s ostatními úkoly plánu operační a taktické přípravy.

Účast vojsk PVOS ve vzdušné operaci je jeden z hlavních úkolů vojsk PVOS. Přesto, že bude připravován se značným předstihem, bude podléhat velmi častým upřesněním a jeho konkrétní organizace bude převážně probíhat v krátkých časových lhůtách a pod tlakem času.

Jedna z hlavních podmínek úspěšného splnění je co největší utajení nejen doby a prostoru realizace, i celá řada detailů uskupení.

To vyžaduje snížit na minimum okruh lidí, kteří mohou být seznámeni s plánem provedení a vydat konkrétní úkoly v minimální době (blízké ke kritickému času) před jejich uskutečněním. To na druhé straně neznámá, že by mělo být jakkoli omezeno procvičování tohoto úkolu, nýbrž naopak je nutné, aby různé varianty a metodiky plnění tohoto úkolu byly procvičeny tak, aby konkrétní splánování, organizace a provedení mohly probíhat v nejkratších možných lhůtách.

To vyžaduje ve štábech PVOS do svazku v to:

- mít připravenou formalizovanou dokumentaci k plnění tohoto úkolu,
- cvičit podřízené ke krátkodobému zvýšení úsilí na maximální možnou míru především u útvarů SL a jeho zabezpečení,
- zvládnout organizaci součinnosti mezi jednotlivými druhy vojsk, organizaci klamně činnosti, pomoci a záchranné služby,
- udržovat vysoký stupeň přehledu o vzdušné radiační a povětrnostní situaci.

Nekladl jsem si za cíl danou problematiku vyčerpat a některé názory mají diskusní charakter. Vycházel jsem z teoretických zásad a zkušeností získaných při cvičeních.